

بررسی تاثیرات سیستم آموزشی نوین در برنامه ریزی درسی معلمان

بتول جعفرزاده^۱، رضا عباس زادگان^۲، بهالدین سلمان زاده^۳

^۱ کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه شهید رجایی ارومیه

اداره آموزش و پرورش شهرستان چالدران

Bahaaldin_1369@yahoo.com

۰۹۱۴۳۶۱۰۶۴۴

^۲ کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه شهید رجایی ارومیه

اداره آموزش و پرورش شهرستان چالدران

Bahaaldin_1369@yahoo.com

۰۹۱۴۳۶۱۰۶۴۴

^۳ کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه شهید رجایی ارومیه

اداره آموزش و پرورش شهرستان چالدران

Bahaaldin_1369@yahoo.com

۰۹۱۴۳۶۱۰۶۴۴

چکیده

در سیستم آموزش و پرورش ایران، به بعد برنامه ریزی درسی، با وجود اهمیت آن، کمتر توجه شده است. شاید مهمترین دلیل این فقر پژوهشی، مربوط به نوظهور بودن دانش برنامه ریزی درسی در ایران است. برنامه درسی باید به صورت فرایندی باشد که یادگیری را مداوم، تدریجی و سیستماتیک پیشنهاد کند تا بتوان به یادگیری مادام العمر به همراه الگوی آموزشی یادگیرنده محور دست یافت. تکنولوژی آموزشی با درگیر کردن حواس با هم و ترکیب نمودن تئوری و عمل، تنوع و ماندگاری یادگیری را حاصل می کند. در این مقاله کاربرد تکنولوژی در برنامه درسی بررسی و با توجه به ماهیت آن از روش توصیفی - کتابخانه ای استفاده شده است. نتایج نشان می دهد که: به کمک تکنولوژی می توان برنامه ی درسی متناسب با نیازها و علایق فراگیران، نیازهای جامعه و زندگی روزمره را تهیه و تدوین کرد. همچنین استفاده از فاوا در برنامه درسی سبب می گردد تعامل فراگیران، میزان علاقه مندی آنها به شرکت در کلاس، بهره مندی از روش های تدریس جذاب و فعال افزایش یابد.

کلمات کلیدی: تکنولوژی، کاربرد، برنامه درسی، دانش آموز

مقدمه

تصور اینکه افزارهای الکترونیک امروزی بتواند جای کتاب درسی را اشغال کنند، تصویری دور از واقعیت است و مقصود این گفتار این هم نیست که ثابت کند کتاب ماندگار است، بلکه مقصود بیشتر گوشزد کردن این نکته است که: تبلور یافتن دانش در کنش و رفتار که در نزد همه اقوام و فرهنگ ها مورد تأیید است، بیش از سخن و سخنرانی مؤثر و کارگر می افتد. برای مدعیان تکنولوژی و فناوری آموزشی بهترین جا برای نشان دادن الگوی کاربردی آن همانا ساعات کلاس درس و صفحات کتاب و صحنه های برنامه های آموزشی و درسی است و اکنون با برخورداری از امکانات تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات، بهتر و آسان تر میتوان به این مهم جامه عمل پوشاند. برای این منظور ناگزیر باید به تحلیل محتوا پرداخت. محتوا مجموعه حقایق، مفاهیم، تعمیم ها، فعالیت ها، فرایندها، ارزش ها و نگرش ها است که در ارتباط با یکدیگر و در جهت هدفهای یادگیری برای یاد گیرنده پیش بینی می شود [۱].

مطالب آموزش داده شده باید به صورت کاربردی در زندگی روزمره قابل استفاده باشد. لذا برای رسیدن به این مقصود استفاده از وسایل کمک آموزشی بسیار مهم است. زیرا تدریسی که حتی الامکان حواس بیشتری را در یادگیری جلب نماید موفق تر است. استفاده از وسایل کمک آموزشی می تواند نقش بسیار ارزنده ای در جلوگیری از افت تحصیلی و یادگیری مطالب درسی ایفا کند. تکنولوژی و فناوری اطلاعات و کاربرد آن امروزه آن چنان گسترش یافته است که می توان به جرات گفت که جدا کردن آن از آموزش نوین محال می باشد و استفاده از وسایل در آموزش این امکان را به معلم می دهد که با اطمینان و آسودگی بیشتر به تدریس مفاهیم علمی و عملی بپردازد [۲].

نظام های آموزشی در فرایند یاددهی- یادگیری بسته به فلسفه حاکم بر تعلیم و تربیت و نظریه ای که در باب معرفت و انسان دارند، برای معلم نقشی خاص قائلند. اگر ذهن انسان را لوح سفیدی بدانیم که باید معلومات بدان منتقل گردد؛ در این صورت، وظیفه معلم انتقال دانش و معلومات است؛ اما اگر بر این باور باشیم که ذهن دانش آموز دارای ساختاری است که با فراهم کردن مقدمات، می تواند خود، به خلق دانش بپردازد؛ در این صورت معلم نقش راهنما و تسهیل کننده را دارد. او کسی است که به شاگرد کمک می-کند تا خود به فهم مطالب نائل شده و به خلق دانش بپردازد [۳].

بسیاری از کارکرد های آموزش می توانند با رسانه های آموزشی گوناگون حاصل شوند. << دونالد پی ایل >> در این زمینه گفته است که: ((استفاده از تکنولوژی و فناوری اطلاعات در امر تدریس به مثابه استفاده از قایق برای رد شدن از دریا بوده)) و بیان این نظریه اهمیت استفاده از ابزار تکنولوژی و فناوری اطلاعات را نشان می دهد. تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی به معنای اعم چیز تازه ای نیست و قدمت آن را میتوان همزمان با قدمت تعلیم و تربیت دانست. اما تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی، به معنای خاص آن شاید کمتر از یک قرن است که مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت غربی قرار گرفته است. متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که: توسعه داخلی تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی ابزارهای آموزشی بعد از سال های ۱۸۰۰ میلادی شروع شد و از این تاریخ بود که مواد و وسایل آموزشی یکی پس از دیگری ابداع شدند و در امر آموزش مورد استفاده قرار گرفتند [۴].

در سال ۱۹۰۰ در آمریکا اصطلاحاتی از قبیل: وسایل دیداری، شنیداری و وسایل کمک آموزشی وارد جریان آموزش و پرورش شد و تقریباً در حدود سال ۱۹۵۰ به بعد روانشناسان استفاده از روشهای مختلف ارائه دانش، یعنی: استفاده از تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی را به عنوان یک تکنیک یا روش در امر آموزش فراگیران مطرح کردند، اما همچنان استفاده از ابزارهای آموزشی شدیداً مورد توجه قرار داشت. امروزه هر وقت در مسائل تعلیم و تربیت بخشی از تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی به میان می آید، منظور روش طراحی، اجرا و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری است، نه به کارگیری وسایل و ابزارهای دیداری و شنیداری در امر آموزش [۵].

سرعت و میزان تولید علم در جهان و روشهای نوین گردآوری، پردازش و توزیع اطلاعات از یک سو و نیاز رو به تزاید جوامع انسانی به استفاده از نمودهای مختلف اطلاعات از سوی دیگر، منجر به پدید آمدن دوره اجتماعی خاصی موسوم به «عصر اطلاعات» شده است. تأثیر شگرف این دوره بر شاخص های مختلف حیاتجوامع کاملاً مشهود است: از امور ساده تهیه بلیط و خرید از فروشگاه ها تا فرآیندهای پیچیده کنترل گردش امور بانکی، کنترل سیستم های پیچیده توزیع انرژی و حتی در دیدگاهی وسیع تر، شامل: دانشگاه های مجازی، تجارت الکترونیکی و در سطح بالاتر تغییر تلقی از مقوله امنیت ملی. پیامد بروز و ظهور چنین تحولاتی، پدید آمدن شکل نوینی از تکنولوژی و فناوری موسوم به تکنولوژی و فناوری اطلاعات است. در دنیای امروز نظام های سنتی در تمام زمینه ها برای حیات خود با چالش های جدی مواجه شده اند. امروزه تمام تلاش سیاستگذاران، بر آن است، تا بتوانند خود را با امواج تغییرات، به خصوص در عرصه تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات هماهنگ نمایند [۶].

تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات را، می‌توان به این شکل تعریف کرد: ترکیبی از کامپیوتر، ویدئو و فناوری های ارتباط از راه دور، همانند: استفاده از کامپیوترهای چندرسانه ای، شبکه ها و همچنین سایر سرویس هایی که بر پایه آنها هستند. کاربرد تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در جهان معاصر با سرعت فزاینده ای در حال گسترش است و همه ابعاد زندگی از جمله: تعلیم و تربیت را در شکل های متفاوت آن دچار دگرگونی کرده است. بعضی از کشورها برای دستیابی به تعلیم و تربیت مطلوب، در زمینه تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات سرمایه گذاری کرده اند و می خواهند، تکنولوژی و فناوری را برای دستیابی به بهترین و جدیدترین روش ها به کار گیرند تا مزیت هایی برای تعلیم و تربیت داشته باشند[۷].

با بررسی آمار و اطلاعات موجود در مورد میزان گسترش تکنولوژی و فناوری اطلاعات در آموزش و پرورش کشورهای جهان، در می یابیم که در بسیاری از کشورها، از جمله کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، برای تجهیز مدارس با امکانات گوناگونی همچون رایانه و اینترنت، برنامه های جامعی مدون شده است. ابداع روش های جدید آموزشی، بهره گیری از رایانه در کلاس های درس، بهره گیری از نرم افزارهای آموزشی و چند رسانه ای ها، بهره گیری از اینترنت و پست الکترونیکی، گسترش شبکه های آموزشی، ظهور آموزش (یادگیری) الکترونیکی و غیره از پیامدهای نوین به کارگیری تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در امر آموزش بوده است [۸].

رویکردهای جدید آموزش، دانش آموز محور هستند. در این رویکردها، دانش آموز، به عنوان یک کشتی خالی در نظر گرفته نمی شود؛ بلکه او از ابتدای تولدش با دانش، مهارت و نگرشی متولد میشود که نیازمند توسعه از طریق راهنمایی، تشویق و انگیزش است. بنابراین، این موضوع که کیفیت آموزش به طور گسترده ای وابسته به کیفیت امکانات فراهم شده در کلاس درس است، انکارناپذیر می باشد. شکی نیست که تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در سیستم مدارس امروزی جا افتاده است[۹].

برنامه ریزی درسی

نقشه‌ای است که در آن فرصت‌های مناسب یادگیری، برای رسیدن به هدف های کلی و جزئی مشخص، برای گروهی از فراگیران فراهم می‌شود. همچنین برنامه درسی، طرح کلان و کلی فعالیت آموزشی است که محتوای دوره، انتظارات یا خواسته های فراگیران (متناسب با نیازها)، روش تدریس محتوا، روش های تسهیل فرایند یادگیری، نحوه ارزشیابی میزان یادگیری و حتی چهارچوب زمانی فعالیت‌های آموزشی را مشخص می کند. برای آنکه برنامه درسی از قابلیت اثربخشی لازم برخوردار باشد، عوامل مختلفی می‌بایست در کنار هم قرار گیرند، پدیده فناوری اطلاعات و ارتباطات این توانایی را دارد که نه به عنوان یک ابزار بلکه به عنوان یک زمینه‌ساز تحول و نوآوری در کار آموزش مطرح شود[۲-۷].

در ارتباط با دروسی که ماهیتی غالباً نظری و کلامی دارند و اشکال و نمودارها و سایر موارد بصری کاربرد چندانی در ارایه این دروس ندارند، شاید تأثیر استفاده از تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات چندان قابل توجه نباشد. هر چند که برای به دست آوردن نتایج قابل اتکا و دلایل منطقی و علمی می بایست، در این زمینه پژوهش های دیگری نیز صورت داد و پژوهش های دیگری نیز این نتیجه را تأیید نمایند. زیرا به لحاظ نظری و با توجه به ماهیت درسی همچون زیست شناسی، کاربرد تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند، تأثیر مثبتی از خود به جای بگذارد. البته باید توجه داشت که «کیفیت استفاده» و «میزان مداخله» این تکنولوژی و فناوری در امر آموزش، نقش بسیار مهمی در بهره وری آموزشی خواهد داشت. صرف کاربرد تکنولوژی و فناوری های نوین در عرصه های مختلف زندگی، از جمله، آموزش، ملاک مناسبی نخواهد بود و نحوه استفاده، پیش شرط و مسأله مهم تری می باشد[۸].

دکتر شریعتمداری معتقد است که: کلیه تجربیات، مطالعات، بحث‌ها، فعالیتهای گروهی و فردی و سایر اعمالی که شاگرد تحت سرپرستی و راهنمایی مدرسه انجام می‌دهد، برنامه درسی نام دارد. برنامه درسی را می‌توان، دستور کار آموزش دانست و آن طرح کلی و کلان فعالیت آموزشی است که محتوای دوره، انتظارات یا خواسته های فراگیران، روش تدریس محتوا، روشهای تسهیل فرایند یادگیری، نحوه ارزشیابی میزان یادگیری و حتی چهارچوب زمانی فعالیتهای آموزش را مشخص می‌کند. به طور کلی برنامه درسی مشخص می‌کند که چه مطالبی باید آموزش داده شود و این مهم، چگونه و با چه روشی باید انجام گیرد[۹].

برنامه درسی می بایست متناسب با ساختار شناختی فراگیران و مبتنی بر نیازهای آنان و نه برگرفته از مفاهیم، اصول و موضوعات معین و از پیش تعیین شده طراحی شود. از آنجا که یکی از اهداف اساسی برنامه درسی تلفیقی توجه به ساختار شناختی فراگیران، علائق و نیازهای آنان است،

بنابراین، برنامه درسی تلفیقی میتواند در این مسیر راهگشا بوده و بر برخی از مسائل و مشکلاتی که در برنامه درسی سنتی در حوزه محتوای آموزشی وجود دارد- مانند تحمیل محتوای آموزشی بیش از نیاز دانش آموزان و نیز عدم ارتباط محتوای آموزشی با زندگی واقعی آنان- تا حد امکان فائق آید[۱۰].

کاربرد تکنولوژی در برنامه ریزی درسی

تکنولوژی و فناوری به معنی هر گونه مهارت عملی است که، در آن از نتایج و یافته های عملی استفاده اساسی شود. ابزار در تکنولوژی و فناوری آموزشی عبارتند از: وسایل سمعی و بصری، طراحی نرم افزارهای آموزشی و وسایل آزمایشگاه. کامل ترین تعریف می گوید؛ تکنولوژی و فناوری آموزشی عبارت است از: «روش سیستماتیک طراحی، اجرا، ارزشیابی کل فرآیند یادگیری و تدریس بر حسب اهداف معین و بر اساس تحقیقات در زمینه ی یادگیری، و ارتباطات انسانی و به کارگیری منابع انسانی و غیر انسانی به منظور فراهم آوردن یادگیری و آموزش موثرتر، پایدارتر و عمیق تر». تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی در اصل از واژه های خاص «تکنولوژی و فناوری» به معنی برخورد سیستماتیک با پدیده های علمی و «لوژی» به معنی شناخت و آموزش و همچنین به معنی فعالیت های هدفمندی است که مربیان یا معلمان انجام می دهند. با این تعریف تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی فقط تجهیزات آموزشی نیست، اگر چه تجهیزات و ابزار می تواند در خدمت تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی قرارگیرد، تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی به تعبیری فن به کارگیری ابزار برای تسهیل فرآیند یاددهی - یادگیری می باشد[۱۱].

تلفیق برنامه درسی به طرق مختلف امکان پذیر است. اشکال مختلفی از تلفیق برنامه درسی حتی در نظام های آموزشی که از سنت مرزبندی قوی موضوعات تبعیت می کنند، وجود دارد. تلفیق برنامه درسی طیفی از ضعیف تا قوی را شامل می شود که عبارتند از: تلفیق ضعیف- برنامه درسی تلفیقی ضعیف، همچنان موضوع محور است و همچنین تلفیق قوی. نمونه ای از برنامه درسی تلفیقی ضعیف را می توان در همبستگی و ارتباط متقابل میان دانش، مهارت ها و نگرش ها یافت. همین گونه است کاربرد تکنولوژی ارتباطات که دستیابی به اطلاعات را آسان ساخته و امکان تلفیق منابع دانش را فراهم کرده است. نمونه دیگر تلفیق ضعیف، بررسی عناصر دانش از جنبه های مختلف علمی، فرهنگی و اجتماعی است[۹].

عصر حاضر متأثر از تکنولوژی و فناوری های بر ساخته انسان است؛ تکنولوژی و فناوری هایی که تمام ابعاد حیات بشر را تحت تأثیر قرار داده و چگونگی زندگی، کار، آموزش، گذران اوقات فراغت، سفر، تجارت و امثال این ها را متحول کرده اند. تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) یکی از تأثیرگذارترین تکنولوژی و فناوری هایی است که به خصوص تعلیم و تربیت را تحت الشعاع خود قرار داده است. این تکنولوژی و فناوری با داشتن قابلیت هایی همچون تعامل نا هم زمان، دسترسی به منابع اطلاعاتی، ارتباط هم زمان، چند رسانه ای، شخصی سازی و از بین بردن فاصله های مکانی دامنه پوشش تعلیم و تربیت را به اشکال مختلف گسترش داده است. در پرتو این تکنولوژی و فناوری دامنه و وسعت تجارب یادگیری افراد از کلاس درس فراتر رفته و اشکال جدیدی از آموزش مانند آموزش مجازی و ترکیبی به وجود آمده اند. با این قابلیت ها برنامه درسی می تواند از محتوای متنی به محتوای چند رسانه ای و تعاملی، از محتوا محوری به فعالیت محوری، از معلم محوری به شاگرد محوری، از مکان محوری به یادگیری سیار و همه جایی و از انتقال اطلاعات به ساخت دانش تغییر پیدا کند. توسعه و تلفیق این تکنولوژی و فناوری در برنامه درسی موجب شده است تا، در زمان هایی مانند شیوع ویروس کرونا، آلودگی هوا، سیل، زلزله و امثال آن که امکان تشکیل کلاس های حضوری مقدور نیست، آموزش با شرایط و کیفیت متفاوت تداوم داشته باشد[۱۲].

توسعه تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات ماهیت برنامه درسی، وظایف معلم، یادگیرنده و رسالت مدارس و دانشگاه ها را تغییر داده است. طراحان برنامه درسی و معلمان با درک صحیح قابلیت ها و ویژگی های این تکنولوژی و فناوری می توانند گام های مثبتی برای ارتقای کیفیت برنامه درسی بردارند. در همین راستا آنها باید با ویژگی ها و قابلیت های فاوا، نظریه های یادگیری مرتبط با فاوا، ابزارها و تکنولوژی و فناوری های یادگیری و اشکال مختلف برنامه درسی مبتنی بر فاوا مانند برنامه درسی مجازی، ترکیبی، موبکها و نحوه ارزشیابی آنها آشنا شوند[۱۳].

عصر کنونی را به دلیل افزایش اطلاعات علمی و تکنولوژی و فناوری های نوین که همه ارکان اجتماعی و زندگی روزمره را دگرگون کرده است، عصر اطلاعات و ارتباطات نامیده اند. انقلاب اطلاعاتی، پیشرفت روز افزون علم و موضوع جهانی شدن، عواملی هستند که ضرورت پرداختن به موضوع مهم نوآوری « برای ایجاد تحول در آموزش» را دو چندان می کنند. معلم به سبب سروکار داشتن با امر آموزش و تربیت فرزندان این مرز و

بومباید، به طور مستمر، همگام و هماهنگ با تحولات کشور، روش ها و راهبردهای آموزشی و تربیتی خود را تغییر دهد. با این که به طور کلی پایه و اساس تحولات تعلیم و تربیت در جهان، از علم و تکنولوژی و فناوری نشأت می گیرد، ولی در عمل ثابت شده است که اغلب تحولات بزرگ در آموزش و پرورش، ریشه در تجربیات و تلاش علمی و عملی معلمان هوشمند و آینده نگر داشته اند. امروزه معلمان توانسته اند با به کارگیری علم و تکنولوژی و فناوری های جدید اطلاعاتی، روش هایی نو خلق کنند و کلاس درس را از محدوده چهار دیواری خارج کنند و با سایر مراکز علمی و آموزشی جهان مرتبط سازند. رایانه به عنوان یکی از ابزارهای اصلی تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها به عنوان ابزاری برای کمک به تجزیه و تحلیل داده های مدارس، بلکه، به عنوان ابزاری فراگیر جهت بهینه سازی آموزش دانش آموزان به کار می رود [۳].

جهت استفاده مؤثر از تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات می بایست، با توجه به یافته های علمی قابل استناد، با فرهنگ سازی در بین معلمان، به عنوان مجریان و خانواده ها، فراهم آوردن زیرساخت های مورد نیاز و آموزش معلمان با نحوه استفاده مطلوب و مناسب تکنولوژی و فناوری در هر درس به فراخور نیاز آن، شرایط لازم را فراهم آورد. موضوع تحول در نظام مدیریت آموزش و پرورش، یکی از موضوع های اساسی در نظام تعلیم و تربیت است که از منظر حوزه های سیاست گذاری، برنامه ریزی، مدیریت و اجرا اهمیت زیادی دارد. این موضوع از دیر باز ذهن مسئولان آموزشی را در سطوح مختلف به خود مشغول داشته است، زیرا به دلیل ماهیت پویا و پیوسته نظام آموزشی، تنها از طریق یک فرایند تحولی نهادینه شده می توان به تحقق اهداف آموزش و پرورش خوش بین بوده و زمینه های تحقق اهداف و آرمان های مترتب بر نظام آموزش و پرورش را مهیا دانست و این جز با مشارکت فعال و مستمر امکان پذیر نیست [۱۲].

تکنولوژی جزئی از برنامه درسی

عنوان کاربرد تکنولوژی و فناوری در تعلیم و تربیت و آموزش شامل هرگونه وسایل ممکن و اطلاعاتی می شود که می تواند در تعلیم و تربیت مورد استفاده قرار گیرد. این موضوع با وسایل و لوازم مورد استفاده در آموزش از قبیل: تلویزیون، آزمایشگاه های زبان و انواع رسانه های طراحی شده سر و کار دارد [۱۴].

مواد، شامل مواد آموزشی، کتابهای درسی برنامه ریزی شده، کتابهای راهنما، مواد آموزشی متنی که محتوای منابع و مواد آموزشی را در معرض دسترسی یادگیرنده قرار می دهد، می شود. رسانه ها نیز شامل رسانه های شنیداری یا دیداری یا هر دوی آنها است، همچون رادیو، کاست ها، فیلم ها، برنامه های آموزشی تلویزیونی، که همه به عنوان مکمل های تدریس برای افزایش اثربخشی و ارتقاء بیشتر یادگیری محسوب می شوند [۵-۸].

کاربرد تکنولوژی و فناوری در تعلیم و تربیت اساساً همان مفهوم عامیانه تکنولوژی و فناوری آموزشی یعنی استفاده از وسایل سمعی و بصری، مانیتورها و صفحه کلیدهای رایانه است. حوزه ی عمومی وسایل سمعی و بصری، خود شامل دو قسمت قابل تفکیک است: یکی «سخت افزار» و دیگری «نرم افزار». قسمت سخت افزار با تجهیزات فیزیکی و واقعی سر و کار دارد، از قبیل: پروژکتور، اسلاید، ضبط صوت، دستگاه ویدئو و غیره. نرم افزار شامل اقلام متعددی است که در رابطه با تجهیزات و دستگاه های مذکور مورد استفاده قرار می گیرد، مانند: طلق های شفاف اووهدر، اسلاید، نوارهای شنیداری، برنامه های رایانه، زبان های نوشتاری و غیره. بطور آشکار، کاربرد تکنولوژی و فناوری در تعلیم و تربیت یکی از جنبه های مهم تکنولوژی و فناوری است [۱۲].

بنابراین با توجه به تأثیرات قابل ملاحظه کاربرد تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و نقش آن در افزایش یادگیری و در نتیجه پیشرفت تحصیلی، که در اکثر پژوهش ها بر آن تأکید شده، می بایست به طور علمی و با برنامه ریزی دقیق و مدونی به سمت استفاده گسترده از این تکنولوژی و فناوری در امر آموزش حرکت کرد. علاوه بر موارد یاد شده، می توان، به این نکته نیز اشاره کرد که کودک امروز، فرزند عصر اطلاعات و ارتباطات است و از کودکی با تکنولوژی و فناوری های این عصر در ارتباط است؛ اگر آموزش و نظام آموزشی متناسب با این عصر نباشد، دانش آموز آشنا با تکنولوژی و فناوری در یک محیط سنتی دچار خستگی و بی علاقه گی خواهد شد و از طرفی این محیط نمی تواند، منجر به بروز استعداد های آنان متناسب با نیازهای عصر حاضر شود. البته در این زمینه باید به کیفیت آموزش به کمک تکنولوژی و فناوری های اطلاعات و ارتباطات نیز توجه نمود. نباید به شیوه ای عمل نمود که افراط در استفاده از تکنولوژی و فناوری، خود منجر به تأثیرات منفی آموزشی و کاهش بهره وری آموزشی شود. در واقع باید توجه داشت که تکنولوژی و فناوری ابزاری برای آموزش است و نه هدف آن [۱۳].

نتیجه گیری

هدف کلی به کاربرد تکنولوژی در برنامه درسی آن است که، فناوری اطلاعات، امکان بهره گیری از یک برنامه درسی تلفیقی را در آموزش فراگیران فراهم می نماید. همچنین، این پدیده می تواند دانش ساختارمندتری را در اختیار فراگیران قرار دهد. افزایش میزان اهمیت و اعتبار محتوای برنامه درسی از دیگر فواید بهره گیری از فناوری های جدید در تنظیم برنامه درسی است. انعطاف بخشی به محتوای برنامه درسی، افزایش میزان علاقه مندی فراگیران و افزایش سودمندی برنامه درسی از دیگر فوایدی هستند که استفاده از فناوری های جدید، رسیدن به آن ها را ممکن می سازد، اما لازم به توجه است که این پدیده محدودیت ها و معایبی را نیز می تواند به همراه داشته باشد. از جمله اینکه به کارگیری فناوری های اطلاعات در آموزش می تواند باعث ایجاد فاصله میان معلم و دانش آموز گردد و غیره. حال برای آنکه نظام تعلیم و تربیت دچار چنین معایبی نگردد نیازمند بستر سازی علمی و فرهنگی مناسب جهت بهره گیری هر چه بیشتر و بهتر فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش می باشد. بنابراین ضروری است به موازات اینکه محتوای برنامه درسی در جهت بهره گیری بیشتر از فناوری اطلاعات و ارتباطات دچار تغییر می شود، فرایند بستر سازی علمی و فرهنگی آن نیز به اجرا گذاشته شود.

با توجه به مطالب عنوان شده لازم است که به نحوه به کارگیری قابلیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات توجه خاص مبذول داشت و چنان چه مراکز آموزشی در رویارویی با چالش ها و مسائل خود بخواهند موفق شوند، باید مدیریت آموزش آنها تأکید بیشتری بر بهبود کیفیت آموزش با استفاده از قابلیت های فناوری اطلاعات و ارتباطات نمایند و با کشف موانع موجود، در راستای این مهم اقدامات اساسی انجام دهند. مدرسان نیز به دانش و مهارت های موجود خود اکتفا ننموده و همواره دانش خود را به هنگام نمایند. همچنین با استفاده از شیوه های مناسب تدریس که بر کاوش و تامل فراگیران نسبت به موضوعات درسی و آموزشی تأکید می نمایند، می توان به یادگیری آنان کمک نمود.

در دنیای امروز، اطلاعات و دانش به سرعت در حال تغییرند. فرآیند تدریس و یادگیری نیز همانند مدیریت مدارس، در حال تغییر است. استفاده از تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند، منجر به توسعه کیفیت آموزش، گسترش شانس های یادگیری و در دسترس بودن آموزش شود. تأکید بر استفاده از تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش می تواند، منجر به دستیابی به دانش و مهارت های مورد نیاز برای عملکرد مؤثر در جهان امروزی شود.

تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات چارچوب و یا ساختاری را به وجود می آورد که از طریق آن، کیفیت آموزش و پرورش ارتقاء یافته و دانش آموزان و معلمان می توانند، با استفاده از این تکنولوژی و فناوری به منابع یادگیری وسیعی دست یابند؛ انگیزه و یادگیری خود را افزایش دهند و شکل های مختلف یادگیری را مورد استفاده قرار دهند. تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات یکی از عوامل تغییر در کلاس های درس است و نقش تأثیر آن در توسعه دانش و ایجاد تسهیل و تسریع در امر یادگیری در عصر حاضر، امری انکارناپذیر است. این اجماع وجود دارد که استفاده از تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات، کیفیت تدریس و یادگیری را افزایش می دهد. همچنین یافته های متعدد، اثرات مثبت توان بالقوه تکنولوژی و فناوری اطلاعات آموزشی بر بهبود نگرش دانش آموزان نسبت به خود حمایت می کند. استفاده از تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات در برنامه درسی دارای فواید فراوانی است.

به دلیل عدم آشنایی و بیگانگی معلمان با نحوه ی ترکیب نمودن محتوای برنامه درسی با تکنولوژی و همچنین عجز و ناتوانی مدیران مراکز آموزشی در نظارت و رهبری زیردستان خود در جهت به کارگیری تکنولوژی در برنامه درسی، پیشنهاد می گردد که ابتدا این افراد با برنامه ریزی تلفیقی آشنا گردند تا بتوانند ساختار سازمانی مدرسه را متناسب با برنامه درسی تلفیقی و تکنولوژی پی ریزی کنند و خود مدیران بتوانند معلمان را تربیت کنند که بتوانند از تکنولوژی در آموزش خود استفاده کنند.

مراجع

- حیاتی، زهیر (۱۳۷۸). استفاده از اینترنت در آموزش، جنبه های نظری و کاربردی آن: نشر کتابدار.
- قلتش، عباس و صالحی، مسلم و میرزایی، حسن، (۱۳۹۱)، تحلیل محتوای برنامه درسی دوره ابتدایی ایران از منظر توجه به ویژگی های شهروند جهانی، مجله پژوهش در برنامه ریزی درسی، دوره ۲، شماره ۸، صص ۱۱۷-۱۳۱.
- عابدی، احمد و لیاقت دار، محمد جواد و اسماعیلی، مریم و قضاوی، منصوره، (۱۳۸۹) تحلیل محتوای کتاب های دوره ابتدایی ایران به لحاظ توجه به معضلات زیست محیطی. مجله اندیشه های نوین تربیتی دوره ۶ شماره ۴، صص ۱۵۲-۱۲۳.
- مشایخ، فریده؛ فرایند برنامه ریزی آموزشی، تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۵.
- فتحی، کورش، اصول برنامه ریزی درسی، تهران: انتشارات ایران زمین، ۱۳۸۴.
- هان، هارلی (۲۰۱۰) راهنمای جامع اینترنت. مترجم محمدرضا آیت اهل زاده شیرازی. تهران. انتشارات موسسه آذین رایانه. چاپ نهم.
- حیدری همت آبادی، زهرا و موسی پور، نعمت الله و حری، عباس، (۱۳۸۹)، نظام برنامه ریزی درسی متناسب با توسعه سواد اطلاعاتی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، سال اول، شماره ۴.
- جوانبخت، محمد و ناظر، مقداد و پورشافعی، هادی (۱۳۹۴). آسیب شناسی شبکه های اجتماعی مجازی، همایش ملی روانشناسی و مدیریت آسیب های اجتماعی. چابهار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چابهار.
- دفتر مرکزی و منطقه ای آسیا و اقیانوسیه یونسکو (۱۳۸۳). راهنمای برنامه ریزی آموزشی، آموزش برای همه. ترجمه ی کامیاب خواجه نظام الدین، محمد فرهنگیان. تهران: موسسه فرهنگی منادی تربیت.
- علی احمد، مهرداد و شورستانی، حسین (۱۳۸۴) ویژگی های بانک های اطلاعاتی در تحقیق و توسعه. پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات. دوره ۱۱. شماره ۱. صص ۵۹-۶۲.
- بشیر، حسن و افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۱). «شبکه های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی (بزرگترین جامعه مجازی ایرانیان)». فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران. شماره ۱.
- دهقانی، مرضیه، تحلیل محتوای کتاب های تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی بر اساس مهارت های اجتماعی با توجه به دیدگاه های آموزگاران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز. ۱۳۸۳.
- خدایار، ابراهیم و فتحی، اعظم. هویت ملی در کتاب های درسی آموزش و پرورش، مورد مطالعه: مقطع متوسطه « فصلنامه علوم ملی، ش ۳۵، صص ۲۷-۵۲. ۱۳۸۷.
- بولتون، رابرت، روانشناسی روابط انسانی (مهارت های مردمی)، ترجمه حمید رضا سهرابی، تهران: انتشارات رشد، ۱۳۸۱.